6.5.2026

Asiantuntijalausunto Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp).

Asiantuntijalausunnon antaja ja prosessiosoite:

Koulutuskuntayhtymä OSAO
PL 213
90101 Oulu
vaihde 040 141 5140
kirjaamo@osao.fi

Asiantuntijalausunto: Koulutuskuntayhtymä OSAO antaa asiantuntijalausuntona Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp). Asiantuntijalausunto on annettu sivistysvaliokunnan toimialan näkökulmasta.

Oulussa 6 päivänä toukokuuta 2026

Koulutuskuntayhtymä OSAO

Jarmo Paloniemi
Kuntayhtymäjohtaja-rehtori

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/bfbc3a89-fc8d-47e6-8dbe-1b34b5d29e27
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This document contains 1 pages before this page
Dokumentet inneholder 1 sider før denne siden
Tämä asiakirja sisältää 1 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 1 sider før denne side
Detta dokument innehåller 1 sidor före denna sida

JARMO TAPANI PALONIEMI
Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: OSAO
62adc7dc-bda5-4509-a102-086fb54c2794 - 2026-05-06 08:35:51 UTC +03:00
BankID / MobileID - 4fd2148e-2e7e-425e-a52d-1035079d3975 - FI
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende

Kirjallinen lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp)

Koulutuskuntayhtymä OSAOn asiantuntijalausunnossa nostetaan esiin erityisesti hallituksen esityksen osa-alueita, jotka liittyvät oppilaitoksen toimintaan, eli aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus ja ammatillinen koulutus. Koulutuskuntayhtymä OSAO on ammatillisen koulutuksen järjestäjä, ja toimii myös yhtenä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen palveluntuottajana Oulun kaupungin alueella. Organisaatiolla on yli kahdenkymmenen vuoden kokemus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä.

Hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten järjestämisvastuuta, rahoitusta, sisältöä, tavoitteita ja seurantaa vahvistamaan maahanmuuttajien kielitaitoa, tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä työllistymisen edistämiseksi. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa kuntien roolia kotoutumisen ja työllistymisen edistämisessä sekä parantaa työnhakijoina oleville kotoutuja-asiakkaille tarjottavaa lukutaitokoulutusta säätämällä lukutaitokoulutuksen järjestämisvastuu kunnan työvoimaviranomaiselle. 40-vuotiaat ja tätä vanhemmat ohjattaisiin pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena järjestettävään kototutumiskoulutukseen tai tarvittaessa lukutaitokoulutukseen.

Koulutuskuntayhtymä OSAO pitää pääsääntöisesti tavoitteita kannatettavina. Uskomme, että tämän myötä asiakkaan koulutuspolun suunnittelu muuttuu suoraviivaisemmaksi, tosin koulutuspolkuja suunnitellessa on otettava huomioon, että jokainen koulutukseen osallistuva yksilö etenee valmiuksiensa ja elämäntilanteensa mukaisesti omaan tahtiinsa.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Hallituksen esityksessä kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistukseen kohdistuu 15 miljoonan euron säästötavoite, minkä lisäksi sillä toteutettaisiin vuoden 2025 budjettiriihessä sovittua 30 miljoonan euron säästötavoitetta. Haluamme esittää huolemme siitä, että säästöt vaikuttavat koulutuksen saatavuuteen ja sen toteutukseen. Vaikka osa esitetyistä rahoituksen säästöistä toteutettaisiin norminpurkuna ja päällekkäisen rahoituksen karsimisena, on merkittävä riski, että lukutaitokoulutukseen ja kotoutumiskoulutukseen osoitettu rahoitus on riittämätön sen toteuttamiseen riittävin resurssein. Laadukas koulutus riittävin lähiopetustunnein, pätevä ja sitoutunut henkilökunta, tarkoituksenmukaiset tilat ja materiaalit tarvitsevat toteutuakseen riittävästi siihen kohdennettua rahoitusta. Koska kotoutumisaikaa on lyhennetty, on tärkeää, että asiakkaat voivat käyttää ajan tehokkaasti ja täysipainoisesti. Jotta palveluja on tarjolla riittävästi tämän toteutumiseen, rahoitusta ei voi suurissa määrin leikata. Tästä syystä Koulutuskuntayhtymä OSAO ei kannata rahoituksen leikkaamista samalla, kun tehdään suuria muutoksia koulutusten toteuttamistapoihin.

Rahoituksen kokoaminen yhteen kanavaan

Hallituksen esityksen tavoitteena on, että kunnalle myönnettävä rahoitus kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten järjestämiseksi olisi selkeä kokonaisuus, kun rahoitus kohdistettaisiin kuntiin yhden kanavan kautta. Tavoitteena on lisäksi pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti muuttaa kotoutumiskoulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus osin tulosperusteiseksi. Rahoituksen kokoamisella yhteen kanavaan selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin järjestelmää, poistettaisiin

rahoituksen päällekkäisyyksiä sekä lisättäisiin kotoutumiskoulutuksen rahoituksen osittaista tulosperusteisuutta, kun kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kannustinvaikutukset koskisivat laajemmin kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksia nykyisen työvoimakoulutuksena järjestetyn kotoutumiskoulutuksen lisäksi. Myös työvoimakoulutuksen roolin kasvattaminen voisi lisätä tulosperusteisuutta, kun kuntien työvoimaviranomaiset voisivat halutessaan rakentaa työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen tuottamiseen erillisiä tulosperusteisia elementtejä.

Koulutuskuntayhtymä OSAO kannattaa rahoituksen selkeyttämistä ja kokoamista yhteen valtionosuusjärjestelmän kanavaan ja rahoituksen päällekkäisyyksien poistamista. Sitä myötä rahoituksen kannustinvaikutukset koskisivat laajempaa joukkoa koulutukseen osallistujia kuin aikaisemmin, mikä voi kannustaa ohjaamaan kotoutujia nopeasti koulutukseen ja tehostaa koulutuksen saatavuutta. Sen sijaan emme pidä kotoutumiskoulutuksen järjestäjien rahoitukseen kohdistuvia tulosperusteisia elementtejä kannatettavina. Hallituksen esitys toteutuessaan lisäisi lukutaitokoulutuksen myötä kotoutumiskoulutukseen opiskelijoita, joiden edellytykset saavuttaa koulutuksen nykyinen kielitaitotavoite B1 ovat heikommat kuin nykyisessä tilanteessa. Kaikilla kotoutujilla ei ole samanlaiset mahdollisuudet saavuttaa yhdenmukaisia tavoitteita. Tulokseen perustuvaa rahoituksen osaa on kokeiltu ja ainakaan Koulutuskuntayhtymä OSAOn näkökulmasta sillä ei ollut vaikuttavuutta tulosten saavuttamiseen. Tälläkin hetkellä jokaisen yksilön ja jokaisen koulutuksen kohdalla tähdätään parhaaseen mahdolliseen tulokseen. Heikentynyt rahoitus kostautuisi heikompana koulutuksen laatuna kaikille koulutukseen osallistuville. Olennaista tulosten saavuttamisessa on mahdollistaa koulutuksen saatavuus heti kotoutumisen alkuvaiheessa ja laadukkaan koulutuksen toteuttaminen.

Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja seuranta

Esityksen mukaan kotoutumiskoulutuksen nykyisten kielellisten tavoitteiden lisäksi säädettäisiin kotoutumiskoulutuksen muista, yleisemmistä tavoitteista sekä seurannasta sekä lukutaitokoulutuksen tavoitteista ja seurannasta.

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden määrääminen ja lukutaitokoulutuksen tavoitteiden asettaminen sekä niiden seuranta ovat kannatettavia. Erityisesti lukutaitokoulutuksen tavoitteiden asettamisessa pitäisi huolehtia siitä, että ne on mahdollista saavuttaa.

Esitämme yleisenä huomiona, että kannatamme tulosten yhdenmukaista seurantaa, johon jatkossa toivon mukaan kehitetään valtakunnallinen seurantajärjestelmä.

Koulutuskuntayhtymä OSAO pitää esitystä yleisten tavoitteiden asettamisesta ja koulutuksen seurannasta kannatettavana sillä edellytyksellä, että tavoitteet on asetettu realistisiksi ja kaikkien koulutuksen kohderyhmään kuuluville mahdolliseksi saavuttaa. Yhtenä kannatettavana yleisempänä tavoitteena voisi pitää koulutuksen jälkeisen jatkopolun vaikuttavuutta yksilön tavoitteisiin peilaten. Kielellisestä tavoitteesta B1.1 voidaan jo varmuudella sanoa, että se ei ole realistinen suurimmalle osalle kotoutumiskoulutuksen kohderyhmästä. Toivomme, ettei koulutukselle aseteta lisää tavoitteita, joita suurin osa koulutukseen osallistuvista ei saavuta. Oppiminen on prosessi, joka etenee yksilöllisesti ja joka voi sisältää etenemättömyysjaksoja tai takapakkeja yksilön ominaisuuksista ja halukkuudesta riippumatta johtuen esimerkiksi olosuhteiden muutoksista, elämäntilanteista sekä fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista. Tavoitteiden näkökulmasta olisi tärkeää tunnustaa, että kotoutumiskoulutuksen kohderyhmä on moninainen ja koulutuksen pitäisi pystyä joustamaan sen mukaisesti. Nopeasti eteneville oppijoille olisi tarpeen tarjota tavoitteet ylittävää koulutusta, jotta heidän työllistymisensä tehokkaasti omalle alalleen olisi mahdollista nykyistä nopeammin. Valtion tasolla tämä vaikuttaisi esimerkiksi korkeampina verotuloina, kun asiantuntija-

alojen osaajat eivät jäisi tahtomattaan matalapalkka-aloille, joissa he vievät työpaikkoja niiltä, joille kyseiset työpaikat olisivat tarkoituksenmukaisia. Tärkeämpää kuin tavoitteiden asettaminen tiettyihin pisteisiin kielitaitotasojen jatkumolla, on asettaa tavoitteeksi siirtyminen kotoutumiskoulutuksen jälkeen mielekkäälle jatkopolulle opintoihin ja työelämään.

Koulutuksenjärjestäjänä kannatamme tavoitteiden asettamista riittävän laaja-alaisesti ja pitemmällä tähtäimellä kuin tällä hetkellä, ei pelkästään esimerkiksi kielitaitotasoon sidottua tavoitetta.

Lukutaitokoulutuksen järjestämisvastuun siirtäminen työvoimaviranomaiselle

Lukutaitokoulutuksen järjestämisvastuun siirtäminen työvoimaviranomaiselle on kannatettavaa, mutta sen yhteydessä on huomioitava, että koulutusta järjestetään riittävän pitkänä ja hitaasti etenevänä. Myös aikuisten perusopetuksen rajaaminen alle 40-vuotialle on perusteltua siinä mielessä, että työllistyminen mahdollisimman nopeasti on useimpien yli 40-vuotiaiden toiveena. Koulutuskuntayhtymä OSAO järjestää kotoutumiskoulutusta, tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta ja ammatillista koulutusta, ja näiden koulutusten pitkäaikaisena järjestäjänä näkemyksemme on, että ammatillinen koulutus on tärkeä väylä työelämään juuri tälle kohderyhmälle, jolla on vähäinen taustakoulutus. Ammatillisen koulutuksenjärjestäjän näkökulmasta kannatamme lukutaitokoulutuksen siirtämistä työvoimaviranomaiselle siinä toivossa, että se tehostaisi lukutaitokoulutuksen järjestämistä ja tuloksia. Kokemuksemme mukaan aikuisten perusopetuksen kautta ammatilliseen koulutukseen tulevat opiskelijat ovat tutkintokoulutuksessa kielellisiltä taidoiltaan heikompia kuin kotoutumiskoulutuksesta tulevat opiskelijat.

Lukutaitokoulutuksen yhteydessä keskustellaan usein perusopetuksen suorittamisen oikeudesta sivistyksellisestä näkökulmasta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjänä pidämme aikuiselle opiskelijalle perusopetusta tärkeämpänä sivistyksellisenä oikeutena ammatillisen toisen asteen tutkinnon tai osatutkinnon saavuttamista ja sitä kautta työllistymisen mahdollistamista.

On olennaista, että polkuja lukutaitokoulutuksen ja kotoutumiskoulutuksen jälkeen jatkokoulutuksiin on riittävästi ja niissä on otettu huomioon lukutaitokoulutuksen kohderyhmä ja sen vaatima tuki. Jatkopolkujen sujuvuuden näkökulmasta on tärkeää, että tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta voi jatkossakin järjestää työvoimapoliittisena koulutuksena ja että ammatillisessa koulutuksessa on riittävästi kielen oppimiseen kohdennettua tukea ja erilaisia joustavia koulutuspolkuja, kuten osatutkintoja. Erilaisten koulutusten tarjontaa siis pitää olla riittävästi, jotta koulutusmahdollisuudet eivät ole tämän asiakaskunnan ulottumattomissa.

Työssäkäyvien kielikoulutuksen saatavuuden lisääminen

Lisäksi esityksen tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan edistetään kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuutta joustavasti myös työpaikoilla. Tavoitetta tuettaisiin vahvistamalla kotoutumiskoulutuksen joustavia toteutustapoja.

Koulutuskuntayhtymä OSAO pitää koko- tai osa-aikaisen työskentelyn mahdollistamista kotoutumiskoulutuksen rinnalla on tarpeellisena ja kannatettavana, mutta siihen on luotava omat toimivat koulutusmallinsa. Kotoutumiskoulutus on lyhyt ja intensiivinen koulutus, jonka yhdistäminen työskentelyyn on nykyiselläänkin mahdollista. Se on kuitenkin käytännössä todettu erittäin haastavaksi, sillä työn ja opiskelun yhdistäminen hidastaa oppimista. Yhdistelmäryhmissä se voi myös haitata koko ryhmän etenemistä. Työssäkäyvät opiskelijat eivät pysty osallistumaan koulutukseen täysipainoisesti, mikä vaikuttaa koulutuksen tavoitteiden saavuttamiseen. Usein myös yksilön hyvinvointi on vaarassa, jos työaika

kohdentuu koulutuksen takia iltaan ja viikonloppuihin. Siitä syystä on työssäkäyville luotava oma erillinen kotoutumiskoulutuksen muoto, joka olisi suunniteltu paremmin juuri tämän kohderyhmän tarpeisiin.

Työssäkäyvien kielitaidon kehittymistä kotoutumisen alkuvaiheessa on tärkeää tukea, koska se säästää resursseja myöhemmässä vaiheessa. Jos kotoutumiskoulutus keskeytyy työssäkäynnin takia, voi kielitaidon kehittyminen jäädä vähäiseksi, mikä osaltaan hidastaa kotoutumista ja voi vaikeuttaa myöhemmässä vaiheessa uuden työpaikan tai oman alan työpaikan löytämistä. Usein alkuvaiheen työ voi olla jotakin muuta kuin oman ammattialan työtä.